

verbonden wordt, zijn dan die twee met elkaar zóó verbonden, dat het één niet zonder het ander kan? Immers neen? Kan zóó ook Christus niet Christus gebleven zijn, en zijn lichaam een lichaam, ook al was de verbinding opgeheven? Niet de verbinding van ziel en lichaam trouwens maakte Hem mensch, zegt een ander; doch de verbinding van de mensheid met de Góóheid, dié maakte Hem tot m é n s c h; de verbinding van ziel en lichaam maakte Hem alleen maar tot een l é v e n d m e n s c h!

Laat ons niet langer met deze vermoeiende discussies bezig zijn, maar de vraag liever stellen: is er van deze dorren akker nog graan te plukken?

Het antwoord is: ja. Ook in de dorre dagen van de scholastiek heeft God zijn kerk bewaard. Er zijn hier en daar vaste steunpunten, waarop het geloovig denken zich terugtrekt; verboden van die betere gezindheid, die later in de Dordtsche synode zich zou doen gelden in de vermaning, dat de voorgangers de godgeleerdheid niet problematisch zouden behandelen. Let maar op.

a) Er is er één, die ineens opmerkt: denk er toch wel aan, dat Christus eens gezegd heeft: ik heb macht, het leven af te leggen, en het wederom te nemen. Dat wil zeggen: ik ben bevoegd, het menschelek bestaan, voort te zetten op de manier van thans (leven als alle andere menschen), daarna de existentiële wijze van dit oogenblik prijs te geven als ik dat wil of noodig acht, en vervolgens, weer in een menschelek existentiële wijze terug te keeren, waarin ik wederom omgang met anderen hebben kan, kan spreken, handelen, werken, bidden, vermanen, kerkstichten, en zoo voort. Daarmee wordt de wijze van Christus' existentie als veranderlijk geplaatst onder zijn bevoegdheid; maar de existentie als mensch zelf blijft. De wijze van existentie mag verschillen, de existentie, het bestaan zélf blijft. Hij is bevoegd, zóó of zús te verkeeren, maar Hij zegt niet dat Hij bevoegd is, te verdwijnen in een niet. Want tóó het bestaan van mensch behoort het niet-verdwijnen-kunnen, het niet op kunnen gaan in het luchtledige. Weg te cijferen is een mensch nu eenmaal niet; en niemand is bevoegd, in te gaan tegen deze goddelijke ordinantie, ook de Zoon niet. Hij is juist daartoe mensch geworden, om de menscheleke onvernietigbaarheid aan te nemen (die behoort bij het mensch-zijn). Alleen maar: waar menschen, die naar hun wezen onvernietigbaar zijn, dan ook vanwege de zonde tot een eindeloozen doodsstaat gedoemd zijn, daar komt Hij, niet om de onvernietigbaarheid te veranderen in vernietigbaarheid, doch om hetgeen in wezen onvernietigbaar is te verlossen van de zonde en den vloek, en alzoo ons geen-einde-kunnen-nemen te vullen met de lading niet van dood, doch van leven. Existeren is substraat, ondergrond, zoowel voor leven als voor dood. Dat is één lichtpunt, in het dorre debat.

b) Het tweede ontdekken we daar, waar een ander participant in dit theologendebat zich herinnert, dat christenmenschen wel vragen van logica en anthropologie kunnen stellen, doch vóór alles hun belijdenis zich hebben te herinneren. Hun belijdenis nu is die van het evangelie, d.i. van de blijde boodschap. En die blijde boodschap is, dat Christus Priester is; en dat zijn priesterschap een ambt is, en dat alleen Gods wil aangaande het ambt en de ambtelijke opdracht van een kreaturel kon bepalen, welke natuur die kreaturel zal ontvangen, teneinde het ambt te kunnen bedienen naar de daarvoor voorbedachte taak. Als Christus Priester is, en als 't mensch-zijn substraat is voor het priesterschap, wel, dan zou de stelling: Hij hield op, mensch te zijn, neerkomen op de andere stelling: Hij hield op PRIESTER te zijn. God echter is geen God der dooden, maar der levenden; Hij is geen God van ambteloozen, maar van ambtelijk gequalificeerden, zouden wij kunnen zeggen. Maar Christus hield niet op, priester te zijn, geen seconde, geen minuut, geen dag, en dus ook geen drie dagen. Hij heeft immers een EEUWIG priesterschap ontvangen (Praepositus)? Hem is gezegd: gij zijt Priester in der eeuwigheid, niet naar de ordening van Aäron, met zijn vergankelijk priesterschap, doch naar die van Melchizedek, met zijn onvergankelijk priesterschap. Zijn priesterdienst kan aan geen ander worden overgedragen: Hij is dus de eenige priester, die niet met verlof kan gaan, ook geen triduum. Dan ware er een haat in den priesterdienst geweest. En aan zulk een haat zou de wereld binnen drie dagen te gronde gaan. Heeft Jona niet gebeden in het hart der zee? En zou de Meerdere van Jona zijn priestergebed hebben gestaakt in een triduum van zijn in het hart der aarde? Het is niet te gelooven.

Iemand uit de omgeving van de auteurs dezer laatste gedachten brengt de hem voor den geest staande oplossing schuchter onder deze formule: tweemaal verbond Christus lichaam en ziel aan elkander, maar dat beteekent niet, dat Hij ze tweemaal aangenomen heeft.

En een ander lost één der boven genoemde moeilijkheden aldus op: als iemand zegt, dat het de ziel is, waardoor in Christus het lichaam met de godheid verbonden geweest is, wel, dan behoort men zich nog

geen zorgen te maken over Christus' lichaam, nadat de ziel „eruit was gegaan”. Uit dit feit volgt nog volstrekt niet, dat nu dit lichaam tot ontbinding moest overgaan en in „vuilnis” verkeeren. Want de levendmaking van het lichaam, dat was de taak der ziel, en dié taak volbrengt ze ook, als ze op den Zondagmorgen van het Paascheest zich weer met het lichaam verbindt. Doch het was de góóheid, die ook in het triduum met het lichaam verbonden bleef; en die godheid behoefde niet de functie van de ziel over te nemen op straffe dat anders dat lichaam zou veranderen in „vuilnis”. Al had Christus duizend jaar in het graf gelegen, dan zou nóg zijn lichaam niet tot vuil zijn verworden; dáár zorgde de Góóheid wel voor.

Laat nu verder die heele discussie loopen; ze is tenslotte gesmoord in de knappe berekening van dien subtielen geleerde, die 6 manieren heeft opgeteld, waarop een „vereeniging” (van naturen, of deelen, of menging ervan) mogelijk was. Laat het alles nu verder loopen: treft het u niet, dat ook van dezen dorren akker nog graan te lezen valt?

Het lag dáár, waar de woorden ambt, priester en persoon gebruikt werden.

Ons heeft de Bijbel geleerd, dat God ieder mensch schept naar een plan; niet alleen den mensch trouwens, maar alle ding, alle kreaturel. Dat wil dus zeggen: eerst bepaalde Hij wat de functie — de dienst — van een kreaturel in het groote wereldgeheel zou moeten zijn, en naar dat plan der toegedachte functie bepaalde Hij, welke natuur der schepselen afzonderlijk zouden ontvangen. Doelmatig is alles; en het

Paasch-profetie

(Psalm 16 naar J. v. d. Vondel)

*'k Verwacht van Godt mijn erfot na dit stryden.
De rijke loon des kelcks van mijn verdriet
En zwaericheit en overbitter liden
Verwacht ick van het oogh, dat alles ziet,
Gy zultme, o Heer, en niemant zal 't beletten,
In 't wettigh erf, my toebeschoen, zetten.*

*Dit's d'oirzaeck dat de blydschap in mijn herte
Niet schuilen kan, maer uitberst op de tong,
Die huppelt na het uitstaen van de smerte:
En schoon de Doot mijn sterflijckheit besprong,
Mijn lichaem zal geen' worm in d'aerde spijzen,
Maer sluimeren met hoope van verrijzen:*

*Want gy, o Godt, zult nimmermeer gedoogen
Dat mijne ziel in helse duisternis
Gedompelt blijf, noch 't lichaem uit elx ooghen
In 't graf verrot: het lichaem, dat u is
Geheiligh, zal noch kan na't bitter sterven,
Geen sins vergaen, verrotten, noch bederven.*

*Gy leertme klaer de baen des levens kennen,
De baen naar Godt, en Godts onsterflijckheit;
Bestraeltme met uw blydschap, onder 't rennen,
Die neerstraelt van uw aenschijns Majesteit.
Uw rechte hant begaeft, na deze elende,
Den hoopenden met blydschap, zonder ende.*

doel wordt niet bepaald, náár dat iets is, of nádat het er is, doch het zijn, en het zóó zijn, wordt, vlak omgekeerd, bepaald door het doel, dat God met de dingen heeft.

Nu is de mensch niet maar een kreaturel met een bloot-natuurlijke functie, doch ambtsdrager, bondgenoot, vriend, zoon, „partner” van God. Al die woorden kan men misduiden; men moet ze evenwel lezen en aanvaarden in samenhang met geheel het schriftuurlijk onderwijs.

Welnu, dan is van elk mensch de menscheleke natuur door God bepaald met het oog op den ambtelijken dienst, dien de mensch van God opgedragen kreeg. Het heeft God bebaagd den mensch te maken tot blijvend ambtsdrager, die een niet-weg-te-werken-wezen zou zijn. Hij kon niet in lucht opgaan. Wel heeft God bepaald:

dat de menschen uit ééne bloede zouden opkomen; dat hun dienst eerst een dienst in tijdelijk en ruimtelijk verband, ergens op aarde wezen zou;

dat ze daarna op een of andere manier zouden overgaan tot een andere existentiële wijze, waarbij geen pols meer slaan, geen bloed meer circuleeren, geen long meer ademhalen zou.

Dan waren ze daarmee uit de eerste bestaans- of existentiële manier weggenomen, niét of wél pijnlijk, al dan niet in vernedering; dát hangt van de vraag af, of er gezondigd wordt. Zóóde brengt pijn in het kinderen bāren, maar het bāren zelf zou ook in het paradijs geschied zijn. Zóóde brengt pijn in het werken, maar het werken zelf was ook op het paradijs-program gezet. Zóóde brengt pijn in den overgang uit de tijdelijke naar de andere existentiële wijze, maar die o v e r g a n g zelf zou er óók in een ongestoord paradijs geweest zijn.

En daarna zouden dan alle uit ééne bloede geboren menschen tegelijk, zonder dat de ééne den ander vóórkomt (gelijk

Paulus zegt) ingebracht worden in de derde existentiële manier: die van voltooide menschenglorie, in een voor altijd vastgelegde en gestabiliseerde verheerlijkte natuur in den nieuwen hemel en op een nieuwe aarde.

Dat beteekent dus: drie existentiële manieren zijn er voor den mensch:

1e van geboorte tot aan individueelen „overgang”;
2e van individueelen overgang tot jongsten dag, reüniedag;

3e van jongsten dag, den reüniedag voor de geconsommeerden, tot..... in alle eeuwigheid.

Dat was Gods plan voor den ambtsdienst van zijn zonen, knechten, liturgen. Op zóó'n dienst, en zóó'n indeeling van den dienst, en op zóó'n afweging van den individueelen tegen den collectieven dienst, was de mensch aangewezen; en dus wordt hij op zóó'n plan „afgesteld”, d.w.z. zijn natuur wordt zóó geschapen, dat zij aan dit program kan beantwoorden. Gedurende al die wisselingen, en in al haar perioden, blijft de mensch, de „hij” of „zij”, de persoon, dien God gewild heeft. Want Hij heeft den mensch zóó gemaakt, dat zijn persoonsdienst en -ambt in deze natuur, en in het kader van dergelijke wetten, kon worden gepraesteerd. Met gevolg van zegen ingeval van trouw, of van vloek in geval van ontrouw.

Maar als wij dan „hij” of „zij”, als wij dan „personen” zijn, óók als we overgaan tot een andere existentiële wijze, dan kunnen we allerlei vragen opwerpen, als de boven gereleveerde, maar dan zegt God tot ons: gij dwaas, ik heb uw natuur geschapen naar Mijne plān, dat ik met u had; keer nu de rollen niet om. Bepaal geen ambt naar de natuur, maar ken de natuur uit het ambt.

En dat doen we dus eerst recht heelemaal bij Christus. We gaan eerst gelooven, en daarna logica bedrijven. We gaan eerst gelooven, en daarna anthropologie beoefenen. We gaan eerst gelooven, en daarna spreken over metaphysica.

En daarom zeggen we: toen in zijn triduum de Christus ons voorging in de bereiking van de tweede existentiële wijze, naar zijn menscheleke natuur, toen bleef Hij onze „Hij”. Toen bleef Hij Priester. Hij ging dan ook heen als Middelaar. Om straks op Paschen weer te keeren in zijn jubeldag, die, verbonden met hemelvaartsfeest, Hem in kwaliteit van Borg, al vast zijn derde existentiële wijze schenkt, die van verheerlijkten, tot rust en consummatie gebrachten mensch, ambtsdrager voor de groote gemeente uit, om straks met haar God eeuwig te loven en te prijzen.

Dat beteekent dus: Hij is heelemaal niet weg geweest, als ge 't nauw neemt.

En Hij is dus ook niet „weergekeerd” strikt genomen.

Hij is alleen maar: anders weergekeerd. Tot ons RIJKER en met nóg vóóller handen van borgtochtelijke schatten weergekomen in het midden van den tijd, om ons te geven verzekering van de breking van den vloek over heel de menscheleke existentie in al haar tijden en beedeelingen en vormen, voor wie geloofd; en voorts om priesterlijk zijn bloed in te dragen in het binnenst heiligdom, en dáár voor ons te bidden en plaats voor ons te bereiden.

Hij is niet weg geweest. Niet kosmisch afwezig geweest. „Uit mijn ooghen” zijn is niet: verdwānen zijn. De middelaarsplaats kón geen seconde vacant zijn. De wereld ware dan meteen vergaan. De mensch kan geen seconde „weg” zijn, de Menschen-zoon dus heelemaal niet. De borgtochtelijke arbeid kon geen dag stil staan. Aan een „tusschentijd” van Christus-loosheid zou de wereld sterven. Geen gruwelijker ketterij wordt bedreven dan in het betrekken van de schuilplaats „zwischen den Zelten”.

Eerst ambt, dán natuur zien — zoo is de belijdenis-weg.

Och, Simon Petrus had, denk ik, van die scholastiek heelemaal geen verstand, toen God hem den mond openbrak op den Pinksterdag. De kerk zou hem trouwens toen, als het aan haar gelegen had, het woord niet hebben gegeven voor den voorgangersdienst: ze zou gezegd hebben: zijn „natuur” is zoo stabiel niet, hij is niet die hij lijkt, heelemaal geen rotsman is hij: heeft hij niet zijn Meester gruwelijk verloochend en zich toen heelemaal vergeten?

Maar toen de Geest hem dreef, toen had hij zóó maar een gezicht op den zestienden psalm. Heeft David daar niet gezegd, in dien psalm: ik zal niet sterven, ik word geen stuk drek, mijn vleesch wordt niet ontbonden? Ik heb geen buiten-bedrijf-stelling te wachten,..... ik blijf, ik word niet weggecijferd? Zei David niet: ik, Uw heilige, zal geen verderving zien, ik blijf? En wederom: Gij zult mijn ziel in de hel, den sjeool, niet vergeten, ik word niet geannuleerd, ik blijf? Hoe kón die man dat nu zeggen? vraagt Petrus. Is daar zijn graf niet, daar ginds op armslengte afstands? Ja, ja, zóó is David, als ge zijn „natuur” bekijkt met dezelfde ooghen, waarmee ge ook anhypostatische slaven bekijkt, en bocrenkool, en wormen en honden en katten. Maar, zegt Petrus, David had een ambt. Een eeuwig k o n i n g s c h a p (Jer. 23); en bovendien, hij heeft het zelf gezegd, in psalm 110, hij heeft ook vnes gehad op een eeuwig priesterschap, naar de orde, niet van een davidische dynastie, waar de een den ander opvolgt,

noch na nastie, w overdrag ke, ádyn

En toe zijn nat mijn „ik heilige z vleesch” alzóó hij dit gezeg

Daarn streep d mogen b v o o r o van Chr geleerde snijdt menstell

Dus is miste, d die pard nuleerde meente nullen, a en Hij b Hij leer ler ware was uit, existenti onze met Hij heeft aan ánd t u s - v lijcheden Eeuwige

Ook d gebroek ontsnapt 34:1) k zelf was stad Gal van mij

Maar v a n w, moeie n zittē, t aangeste misschie den ontz grondig; den raze gebon

daar ver der prof geen bee het Niet hing, en Niet va ontledige zijn a m spaard l Hij vers

En he mensch, waren v Hij had, toepassit men, in

En nu geen m of zonde maar ze; pois voe geen m Niemand opstaan, werken” ik k r deelt in

De ge

Wann Zacharia Toen.. Wann Als zij uit te gr En le onmidde Oudtesta